

C/2023/1059

15.12.2023

P9_TA(2023)0131

Tehnologije, kritične za varnost in obrambo

Resolucija Evropskega parlamenta z dne 9. maja 2023 o tehnologijah, kritičnih za varnost in obrambo: aktualno stanje in prihodnji izzivi (2022/2079(INI))

(C/2023/1059)

Evropski parlament,

- ob upoštevanju Evropskega obrambnega sklada za obdobje 2021–2027 z namenskim proračunom za nove in prelomne tehnologije,
 - ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 15. februarja 2022 z naslovom „Kažipot za tehnologije, kritične za varnost in obrambo“ (COM(2022)0061),
 - ob upoštevanju delovnega dokumenta služb Komisije z dne 10. novembra 2022 z naslovom „Prvo poročilo o napredku pri izvajanju akcijskega načrta o sinergijah med civilno, obrambno in vesoljsko industrijo“ (SWD(2022)0362),
 - ob upoštevanju svoje resolucije z dne 7. junija 2022 o načrtu Evropske službe za zunanje delovanje za podnebne spremembe in obrambo ⁽¹⁾,
 - ob upoštevanju mnenja Odbora za zunanje zadeve,
 - ob upoštevanju člena 54 Poslovnika,
 - ob upoštevanju poročila Odbora za industrijo, raziskave in energetiko (A9-0120/2023),
- A. ker je močna, trajnostna, tehnološko napredna in konkurenčna obrambna industrija ključna za varnost in obrambne zmogljivosti Evrope in zato tudi za njeno blaginjo ter za podporo njenim zaveznikom in prijateljem;
- B. ker se je zaradi ruske vojne agresije proti Ukrajini pokazalo, da mora Evropa nujno vlagati v obrambne in varnostne tehnologije, vključno s proizvodnjo streliva na ravni, ki bo ustrezala potrebam sodobnega bojišča, in sicer ob dobro načrtovanem skupnem usklajevanju, javnih naročilih in naložbah v raziskave in razvoj, vključno s kibernetiko varnostjo, ter na podlagi učinkovitosti in sodelovanja; ker so države članice za skupne naložbe v obrambo določile 35-odstotni cilj, a kažejo le majhno, celo vse manjšo politično voljo za uresničitev tega cilja, in sicer zgolj 11 % leta 2020 in rekordno nizko raven 8 % v letu 2021; ker nekatere države članice Ukrajino podpirajo veliko bolj kot druge, tako v finančnem kot vojaškem smislu;
- C. ker je treba nujno vzpostaviti resnično evropski trg za obrambno opremo, med drugim z utrditvijo industrijskih zmogljivosti, zmanjšanjem podvajanja in razdrobljenosti ter hkratno prilagoditvijo industrijske baze trga, zlasti dobavnih verig in usposobljene delovne sile, novim varnostnim okoliščinam v Evropi, ki terjajo hitro povečanje proizvodnih zmogljivosti;
- D. ker je redna, trajnostna in stabilna oskrba s kritičnimi surovinami, tehnologijami in komponentami bistvena za evropski obrambni sektor;
- E. ker so najsodobnejše tehnologije in temu ustrezen človeški kapital, zlasti hitro razvijajoče se digitalne tehnologije ter znanja in spretnosti, vse pomembnejši dejavnik za ohranitev in okrepitev evropske varnostne in obrambne industrije;
- F. ker je obrambni sektor v vsaki državi članici drugače strukturiran;
- G. ker razdrobljenost evropskega obrambnega sektorja in podvajanje na evropskem obrambnem trgu vodijo do neučinkovite uporabe gospodarskih virov in zmanjšanih obrambnih zmogljivosti in bi se jim bilo treba izogibati; ker to po navedbah Komisije pomeni skupno izgubo v višini od 25 do 100 milijard EUR;

⁽¹⁾ UL C 493, 27.12.2022, str. 19.

- H. ker nekatere kritične tehnologije, ki bi bile lahko na voljo za uporabo v obrambnem sektorju, izvirajo iz civilnega sektorja in bi bile lahko primerne za dvojno rabo, če bi odpravili ovire;
- I. ker bi lahko z odprtimi raziskavami in inovacijami, v katere bi bili vključeni akademski svet, zasebna podjetja in javni sektor, pospešili razvoj najsodobnejših evropskih tehnologij, ki bi lahko pomagale odpraviti razdrobljenost trga, če bo zagotovljena interoperabilnost;
- J. ker večja vključenost malih in srednjih podjetij povečuje konkurenčnost v varnostnem in obrambnem sektorju;
- K. ker bi morali glede potrebe po strukturirani podpori za inovacije in tehnološkem napredku upoštevati, da inovacije izhajajo predvsem iz konkurence in raziskovalnega duha, ne pa iz birokratskega načrtovanja;
- L. ker so v obdobju 2017–2020 države članice, ki sodelujejo v Evropski obrambni agenciji, za raziskave in razvoj na področju obrambe namenile več kot 25 milijard EUR, od katerih je bil le majhen delež porabljen v sodelovanju;
- M. ker predpisi EU ne smejo omejevati dostopa do finančnih sredstev za varnostno in obrambno industrijo;
- N. ker je za analizo strateških vrzeli in uresničitev potenciala za tehnološki napredek ključna izmenjava podatkov, obenem pa je treba poskrbeti za varstvo intelektualne lastnine in občutljivih poslovnih podatkov;
- O. ker je za povečanje inovacij in tehnološkega napredka izredno pomembno sodelovati s strateškimi partnerji zunaj Evropske unije, zlasti z zaveznicami Nata, pa tudi z njimi povezanimi in podobno mislečimi globalnimi partnerji;
1. pozdravlja kažipot Komisije za tehnologije, kritične za varnost in obrambo; poudarja, da mora biti Evropska unija bolj vključena v usklajevanje in omogočanje razvoja tehnologije, povezane z varnostjo in obrambo, tako da bo v največji možni meri združljiva s cilji evropskega zelenega dogovora, ne da bi pri tem zmanjševali operativno učinkovitost; poudarja, da je svetovna tehnološka konkurenčnost EU močno odvisna od raziskav in razvoja, inovacij in zmožnosti za hiter prenos in uvedbo novih tehnologij ter hitro usposobitev ljudi;
 2. se zaveda, da je nujno treba opredeliti tehnologije, kritične za varnost in obrambo EU, kot je poudarjeno v kažipotu, obenem pa ohraniti tudi potrebno prožnost za razvoj in uporabo pionirskih in prelomnih tehnologij; poudarja, da je predlog o usklajenem strateškem pristopu po vsej EU k tehnologijam, kritičnim za varnost in obrambo, že od začetka prava pot naprej;
 3. pozdravlja predlog Komisije, naj se odpravi sedanja delitev na civilne, obrambne in varnostne raziskave, razvoj in inovacije; poziva Komisijo, naj bolje poveže civilne, obrambne in varnostne programe in instrumente EU z ustreznimi deležniki, zlasti na področju inovacij; poziva k bolj usmerjenim naložbam v skupne raziskave in razvoj; poudarja, da povečevanje raziskav in inovacij na področju obrambe in varnosti ne bi smelo potekati na račun civilnih projektov;
 4. obžaluje, da so skupni izdatki držav članic za raziskave in tehnologijo na področju obrambe leta 2020 znašali le 1,2 % njihovih skupnih obrambnih izdatkov, kar je precej pod 2-odstotnim merilom, dogovorjenim v okviru Evropske obrambne agencije;
 5. poudarja, da si morajo Evropska unija in njene države članice zaradi poslabšanja varnostnih razmer v Evropi po nezakoniti, neizzvani in neutemeljeni ruski vojni agresiji proti Ukrajini, zlasti v državah ob zunanjih mejah EU, močneje in bolj usklajeno prizadevati, da bi vlagale v tehnologije, kritične za varnost in obrambo, vključno s proizvodnjo streliva, in jih v največji možni meri nabavljale, ter vzpostavile evropski trg za obrambno opremo; izraža zaskrbljenost, da bi lahko vse večje svetovno povpraševanje po konvencionalnih oborožitvenih sistemih v okviru vojne v Ukrajini negativno vplivalo na naložbe v razvoj novih tehnologij;

6. pozdravlja opazovalnico za kritične tehnologije, ki jo je ustanovila Komisija; poziva Komisijo, naj vse ugotovitve opazovalnice v celoti vključi v zaupno poročilo za države članice o kritičnih tehnologijah in tveganjih, povezanih s strateškimi odvisnostmi, ki vplivajo na varnost, veselje in obrambo; poudarja, da je treba zagotoviti varstvo intelektualne lastnine in občutljivih poslovnih podatkov; poudarja, da mora Komisija v sodelovanju z Evropsko obrambno agencijo še naprej dodatno usklajevati, spodbujati in omogočati sodelovanje in združevanje virov med državami članicami, da bi obravnavali obstoječe in prihodnje tehnološke vrzeli, zmanjšali podvajanje projektov ter povečali uspešnost in učinkovitost porabe; poziva Komisijo, naj Evropski parlament ustrezno obvešča o glavnih rezultatih opazovalnice;

7. poziva Komisijo, naj spodbuja države članice, da pregledajo vse obrambne programe in orodja politike, pri čemer naj sledijo pristopu usklajenega letnega pregleda obrambe (CARD) s posebnim poudarkom na kritičnih tehnologijah, preverijo, ali še vedno ustrezajo svojemu namenu, povzamejo ugotovitve in jih, kadar je to mogoče in primerno, delijo z vsemi drugimi državami članicami; poziva k temeljitemu pregledu ustreznih obrambnih pobud, kot je načrt za razvoj zmogljivosti, da bi jih posodobili glede na določbe iz strateškega kompasa za varnost in obrambo in analizo vrzeli, ki jo je pripravila Evropska obrambna agencija; meni, da je Evropska obrambna agencija primerna za zagotavljanje usklajenosti inovacijskih dejavnosti evropskih akterjev v obrambnem sektorju; v zvezi s tem poziva k večji vlogi te agencije pri nudenju podpore, usklajevanju predlogov, vključno s strateško oceno ugotovitev, in predlaganju rešitev za podporo skupnim projektom na področju raziskav in razvoja ter javnih naročil;

8. poziva Evropsko obrambno agencijo, naj pojem kritičnih tehnologij vključi v svoj postopek usklajenega letnega pregleda na področju obrambe (CARD);

9. ugotavlja, da obstaja tveganje odvisnosti pri oskrbi s kritičnimi materiali in tveganje preobremenjenosti oskrbovalnih verig, kar bi lahko vplivalo na zmožnost EU, da ostane konkurenčna na področju tehnologij, kritičnih za varnost in obrambo; poziva Komisijo, naj spodbuja krožnost in v aktu o kritičnih surovinah oceni, kako povečati raziskave novih materialov za kritične tehnologije, da bi zmanjšali odvisnost EU od držav nečlanic EU;

10. opozarja na nevarnost čezmerne odvisnosti od neevropskih surovin in poziva k okrepitvi prizadevanj, da bi to preprečili;

11. pozdravlja vzpostavitev sheme EU za obrambne inovacije in dosedanje delo z različnimi orodji, povezanimi z obrambnimi ter novimi tehnologijami in tehnologijami z dvojno rabo, da bi inovativnim zagonskim ter malim in srednjim podjetjem pomagali premagati visoke tehnološke, upravne, finančne in regulativne ovire ter ovire za vstop na trg; poziva Komisijo, naj spodbuja države članice kot končne uporabnice, naj čezmejne inovacijske mreže vključijo v svoje dobavne verige na področju obrambne tehnologije; poudarja, da morajo biti te pobude usmerjene v izboljšanje vojaških zmogljivosti in da si je treba pri njih prizadevati za višjo raven evropske tehnološke neodvisnosti; poziva Komisijo, naj pri oblikovanju pobud v okviru sheme EU za obrambne inovacije ustrezno upošteva posebno občutljivost varnosti in obrambe; poziva Komisijo, naj tesno sodeluje z vozliščem EU za inovacije na področju obrambe, ki je bilo vzpostavljeno v okviru Evropske obrambne agencije;

12. poziva Komisijo, naj pregleda direktive EU o javnem naročanju v zvezi z ovirami za zagonska in mala podjetja, zlasti na področju inovacij, kjer je tveganje za neuspeh projektov večje, in naj spodbuja države članice, da se izogibajo tem oviram pri njihovem izvajanju;

13. poudarja, da je potrebno nenehno tesno usklajevanje s pridruženimi in podobno mislečimi partnericami, kot so Združene države Amerike in zveza NATO; pozdravlja zavezo Komisije ter podpredsednika Komisije/visokega predstavnika Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko, da bosta preučila sodelovanje med EU in ZDA v okviru Sveta za trgovino in tehnologijo med EU in ZDA; pozdravlja zavezo Komisije ter podpredsednika Komisije/visokega predstavnika Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko, da bosta preučila vzajemno dogovorjeno in koristno interakcijo med pobudami EU in zveze NATO, ki so namenjene novim tehnologijam; vendar poudarja, da mora EU vzpostaviti odprto strateško avtonomijo, s posebnim poudarkom na naložbe v evropske tehnologije;

14. izraža zaskrbljenost zaradi premajhnega vlaganja v nove, prelomne tehnologije v obrambni in varnostni industriji, čeprav obstaja uredba o Evropskem obrambnem skladu^(?) (EDF); poziva Komisijo, naj pojasni strateške smernice in pravila za spodbujanje naložb v obrambno industrijo ter naj vzpostavi sodelovalna orodja in ukrepe, ki so potrebni, da bi obrambno in varnostno industrijo poleg proizvodnje obstoječih oborožitvenih sistemov spodbudili k večjemu vlaganju v tehnološke inovacije na področju tehnologij, kritičnih za varnost in obrambo, ob polnem upoštevanju in spoštovanju razvoja mednarodnega prava in zakonodajnega okvira EU;

^(?) Uredba (EU) 2021/697 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. aprila 2021 o vzpostavitvi Evropskega obrambnega sklada ter razveljavitvi Uredbe (EU) 2018/1092 (UL L 170, 12.5.2021, str. 149).

15. poudarja, da imajo mala in srednja ter zagonska podjetja pomembno vlogo pri inovacijah in razvoju ter poziva k njihovem vključevanju v posebne programe in instrumente kot del prihodnjega izvajanja kažipota za kritične tehnologije na področju varnosti in obrambe;

16. poudarja, da je pri razvoju zmogljivosti potrebno tesnejše sodelovanje med državami članicami, da bi okrepili inovacije na področju tehnologij, kritičnih za varnost in obrambo; poziva ustrezne organe EU, naj dajo prednost skupnim projektom za inovacije na področju tehnologij, kritičnih za varnost in obrambo, ki jih financira in sofinancira EU, ter naj intenzivno spodbujajo in pospešujejo učinkovito usklajevanje programov držav članic za razvoj zmogljivosti; nadalje poziva Komisijo in države članice, naj razmislijo o vzpostavitvi mehanizma EU za združevanje nacionalnih sredstev za raziskave in razvoj na področju obrambe in varnosti, pri čemer bo Evropski parlament po potrebi polno sodeloval v njegovem izvajanju;

17. poudarja, da bi morali inovacije in razvoj kritičnih in prelomnih obrambnih tehnologij, ki jih financira in sofinancira EU, voditi do višje ravni interoperabilnosti in skupnega javnega naročanja obrambne opreme držav članic, ko bodo razvite tehnologije dosegle ustrezno raven tehnološke pripravljenosti; podarja, da je enako pomembno preprečevati podvajanje projektov na ravni EU in da čim bolj zmanjšati obstoječa prekrivanja in podvajanja; poziva Komisijo, naj v sodelovanju z državami članicami opredeli ustrezno raven tehnološke pripravljenosti v skladu s sodobnim varnostnim okoljem in zahtevami sodobnih bojišč; poudarja, da je treba bolj uskladiti različne programe za raziskave in inovacije EU, da bi podprli razvoj kritičnih tehnologij v Evropi, pri tem pa je treba upoštevati tudi potencial obstoječih tehnologij za dvojno rabo;

18. je seznanjen s prizadevanji Komisije, da bi podprla skupno javno naročanje varnostnih in obrambnih tehnologij v državah članicah, kot je predlog uredbe o vzpostavitvi akta za okrepitev evropske obrambne industrije s skupnimi javnimi naročili;

19. opozarja, da je potrebno tesno sodelovanje med različnimi deležniki, kot so akademski svet ter javni in zasebni sektor, da bi izkoristili primere dobre prakse na področju varnostnih in obrambnih tehnologij; poziva Komisijo, naj preuči, kakšne so možnosti uporabe modelov „večkratne vijačnice“ za inovacije;

20. ima pomisleke zaradi prenizke ravni financiranja varnosti in obrambe iz skladov EU in obžaluje rekordno nizko stopnjo sodelovanja držav članic pri javnih naročilih za obrambo; obžaluje, da se je proračun Evropskega obrambnega sklada v primerjavi s predlogom večletnega finančnega okvira za obdobje 2021–2027, ki ga je predložila Komisija, zmanjšal za približno 40 %, in da se je proračun programa vojaške mobilnosti zmanjšal za 75 %; poudarja, da sedanji večletni finančni okvir ne bo mogel zagotoviti zadostnih finančnih sredstev za dvig obrambnega sodelovanja EU na ustrezno raven, saj sedanje varnostne razmere zahtevajo velik preskok; poziva države članice, naj razmislijo o združitvi znatnega dela svojih vse višjih nacionalnih obrambnih proračunov na ravni EU, da bi skupaj obnovile izčrpane zaloge streliva in kupile oborožitvene sisteme, vključno z najkompleksnejšimi in najdražjimi, kot so bojna letala, vojne ladje in glavni bojni tanki; poziva Komisijo, naj nadalje razvije obstoječe sheme financiranja in druge možnosti, da bi v okviru sedanjega večletnega finančnega okvira ob upoštevanju resničnih potreb po naložbah v industrijo znatno povečali financiranje tehnologij, kritičnih za varnost in obrambo;

21. poudarja, da mora biti uredba EU, ki lahko vpliva na dostop evropske varnostne in obrambne industrije do financiranja, skladna s prizadevanji EU, da bi evropski obrambni industriji olajšala zadosten dostop do javnega in zasebnega financiranja in naložb;

22. poudarja, da so potrebni boljša dvojna raba obstoječih civilnih tehnologij in medsebojno bogatenje med civilnimi in vojaškimi inovacijami ter inovacijami z dvojno rabo na področju tehnologij, kritičnih za varnost in obrambo, ter poudarja, da obstaja tudi precejšen potencial za okrepitev sodelovanja med programi EU; poudarja, da so potrebne boljše mreže za izmenjavo znanja o obstoječih in novih tehnologijah, da bi potencialnim končnim uporabnikom in vlagateljem omogočili boljše izkoriščanje tehnologij, ki so že na trgu, in vlaganje v nove in prelomne tehnologije z velikim potencialom;

23. spodbuja inovacije na podlagi učinkovitejše rabe virov, razvoja novih materialov, spodbujanja sekundarnih surovin in trajnejšega skupnega javnega naročanja ter uporabo okoljsko trajnostnih tehnoloških rešitev; poziva Komisijo, naj v sodelovanju z Evropsko obrambno agencijo preuči, kakšne so možnosti za napredek na področju trajnostnih varnostnih in obrambnih tehnologij in kakšne bi bile lahko koristi za odpornost EU ter njeno varnostno in obrambno industrijo v skladu z načrtom EU za podnebne spremembe in obrambo ter resolucijo z dne 7. junija 2022 o isti temi, zlasti z zmanjšanjem odvisnosti varnosti in obrambe EU od fosilnih goriv ter ocenjevanjem ranljivosti zaradi podnebnih sprememb in s tem povezane potrebe po prilagajanju nanje;

24. poudarja, da je treba povečati naložbe v „zeleno“ obrambo, tako da se večji delež raziskav in razvoja, ki ga financira EU, nameni ogljično nevtralnim gorivom in pogonskim sistemom za vojaška vozila, zlasti za prihodnje večje oborožitvene sisteme, ki se razvijajo v ustreznih okvirih EU; poziva Komisijo in države članice, naj pri vlaganju ustreznih sredstev EU upoštevajo energetske, ogljične in okoljske odtise že od faze zasnove; opozarja, da lahko raziskovalni in razvojni ukrepi v okviru Evropskega obrambnega sklada pomagajo izboljšati učinkovitost, zmanjšati ogljični odtis in doseči trajnostno dobro prakso; poziva k mehanizmu za spodbujanje raziskav in razvoja za tehnologije na področju obrambe in varnosti; pozdravlja proračun, ki je bil v prvem letnem delovnem programu namenjen za energetska odpornost in okoljski prehod, vendar ugotavlja, da to pomeni le 11 % celotnega letnega proračuna Evropskega obrambnega sklada;

25. poudarja, da se v ruski vojni proti Ukrajini vedno znova kaže, kako učinkovite so prelomne tehnologije, saj imajo pogosto razmeroma nizko ceno, obenem pa so na bojišču izjemno učinkovite proti velikim oborožitvenim sistemom in formacijam; poziva Komisijo, naj v sodelovanju z ukrajinsko vlado in partnericami zveze NATO izvede študijo o izkušnjah, pridobljenih med vojno v Ukrajini, na področju tehnologij, kritičnih za varnost in obrambo; poudarja, da je pri tehnološki oceni potreben odprt pristop, in poudarja, da je treba nujno izkoristiti izkušnje iz te največje vojne v Evropi po drugi svetovni vojni;

26. naroči svoji predsednici, naj to resolucijo posreduje Svetu in Komisiji.
